European Institute for Gender Equality

Франция за първи път заема челно място в индекса за равенството между половете.

Законодателството в областта на равенството дава резултати, но все още не във всички сфери...

Франция се изкачи на първо място в индекса за равенството между половете на ЕС, с което сложи край на лидерството на Швеция, която беше начело от 2013 г. насам. Въпреки това напредъкът към равенството между половете в ЕС остава изключително бавен, а тазгодишното издание на индекса показва, че постиженията в една област не могат да компенсират изоставането в останалите.

„Равенството между половете е от полза за конкурентоспособността на Европа, а качествените грижи са това, което го прави възможно“, заяви Роксана Мънзату, изпълнителен заместник-председател на Европейската комисия по социални права и умения, качествени работни места и подготовка. „Тазгодишният индекс за равенство между половете очертава ясна посока: родителски отпуск, който се ползва и от двамата родители, и услуги за грижа за децата, които са на разположение, когато семействата се нуждаят от тях, така че уменията на всеки да допринасят за устойчивия растеж на Европа.“

„Тазгодишният индекс за равенство между половете изпраща ясно послание: когато Европа действа в името на равенството, животът на хората се променя, и то бързо“, заяви Хаджа Лабиб, европейски комисар за равенството, готовността и управлението на кризи. „Но приемането на закони е само първата стъпка. Истинското равенство се вижда при възнагражденията — когато една жена получава същото възнаграждение като своя колега мъж. Вижда се и у дома, когато бащата вземе родителски отпуск и е до детето не само преди лягане, но и по време на къпането. Това е Европа, в която искам всяка жена и всеки мъж да живеят, независимо къде се намират.“

„Франция показва какво се случва, когато една държава реши, че равенството между половете на ръководните позиции е норма, а не изключение“, заяви директорът на Европейския институт за равенство между половете (EIGE) Карлин Схеле. „По-суровата истина е, че един пробив не може да компенсира изоставането в целия индекс. Ако Европа проявяваше същата решимост по отношение на грижите, заплащането и образованието,

нямаше да измерваме напредъка с части от точката. За съжаление, все още има много какво да се направи.“

Основни констатации

- ЕС получава 64,5 от 100 точки, което е с 0,9 точки повече в сравнение с миналата година и с 5,6 точки повече в сравнение с 2020 г.
- Франция (74,8) изпреварва Швеция (73,6), а непосредствено след тях се нареждат Дания и Испания. Кипър, Унгария и Чехия са с най-ниски резултати.
- Областта „Власт“ бележи най-бърз напредък — с 2,4 точки през тази година и с 13,1 точки от 2020 г. насам, но въпреки това тя продължава да е с най-нисък резултат — 42,9.
- Във всички останали области подобрението през последната година е под една точка.
- Отговорностите по грижите все още не се разпределят поравно. Жените работят по-малко часове, изчислени като еквивалент на пълно работно време, и полагат повече грижи в сравнение с мъжете. Около 41 % от жените, в сравнение с 20 % от мъжете, отделят над 35 часа седмично за грижи за децата.
- Правото на родителски отпуск все още не гарантира достъп до свързаните с него обезщетения.

Скок на върха в класацията

Изкачването на Франция до първото място се дължи на скока от 9 точки в областта „Власт“ по отношение на равенството между половете. Днес страната вече е близо до равна представеност на жените и мъжете в управлението, в управителните съвети на най-големите си компании и в ръководните органи на спортните си федерации.

Франция не е единствената държава с подобен напредък. От 2020 г. насам още 15 държави членки са повишили резултатите си в областта „Власт“ с над 10 точки, благодарение на по-голямото присъствие на жените в управителните съвети на компаниите и на ръководни постове в спорта. В седем държави членки жените вече заемат поне 40 % от местата в управителните съвети на най-големите дружества, регистрирани на фондовата борса, до голяма степен благодарение на законодателно въведените квоти. В Директивата относно баланса между половете в управителните съвети на дружествата е заложена цел за дял от 40 % от директорите без изпълнителни функции или 33 % от всички директори.

Увеличение с 0,9 точки спрямо миналата година: напредъкът е изключително бавен

Извън областта „Власт“ картината е далеч по-обезкуражаваща. Макар да има известен напредък към равенството между половете, темпът му се забавя. От 2023 г. насам годишното подобрение е под една точка.

В областта на знанията 11 държави членки бележат отстъпление спрямо 2020 г., тъй като жените и мъжете продължават да се концентрират в различни области на образованието.

Напредъкът в областта на здравеопазването на практика е в застой.

Дори областта „Власт“, въпреки постигнатите подобрения, продължава да бъде най-слабо представящата се: в 15 държави членки резултатът все още е под 40 точки. Пълното равенство съответства на 100 точки.

Държавите членки напредват и с различни темпове. Въз основа на съпоставката с равнището на ЕС през последното десетилетие те могат да бъдат разделени на две основни групи, като и в двете има държави както над, така и под средното за ЕС равнище:

- **Нарастващо сближаване:** Австрия, Германия, Гърция, Естония, Италия, Литва, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Финландия, Чехия и Швеция са подобрили резултатите си по индекса за равенството между половете, като същевременно са намалили разликата със средната стойност за ЕС;
- **Нарастващо раздалечаване:** Белгия, България, Дания, Ирландия, Испания, Кипър, Латвия, Нидерландия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Франция и Хърватия също са подобрили резултатите си, но с темпо, което е увеличило разликата им спрямо средната стойност за ЕС.

Грижи: огромен потенциал за подобрение

Ако областта „Власт“ показва какво могат да постигнат целенасочените мерки и законодателството, то областта „Грижи“ разкрива колко дълъг път все още предстои.

Наличието на деца продължава да определя кой поема основната тежест на платения труд. В двойките с деца бащите работят средно с натовареност, равняваща се на 92 % от пълното работно време. При майките този показател е 68 % Разликата от 24 процентни пункта показва, че значително повече майки работят на непълно работно време.

Разпределението на грижите в домакинството разкрива и другата страна на същия проблем. В целия ЕС две от всеки пет майки (41 %) отделят повече от 35 часа седмично за грижи за децата. Делът на бащите, които правят това, е два пъти по-малък — едва 20 %.

Дания обаче показва, че не е задължително нещата да стоят така. Тя е единствената държава членка, в която няма разлика между жените и мъжете по отношение на интензивните грижи за децата.

Само една от всеки пет датски майки полага грижи за децата над 35 часа седмично — точно колкото и датските бащи. Дания е също така една от едва шестте държави членки, в които няма прекъсване между края на добре платения родителски отпуск и осигуряването на място в детска градина.

Родителският отпуск може да промени разпределението на грижите за децата, но само ако бащите се възползват от него.

Жените продължават да съставляват 74 % от ползващите родителски отпуск в 15-те държави членки, за които има налични данни за 2024 г., а много бащи се ограничават само до минималния отпуск. Решаващият фактор е размерът на обезщетението.

Правото на отпуск не означава непременно, че той ще бъде платен: 18 % от жените и 13 % от мъжете на възраст между 20 и 49 години няма да получат обезщетения за отпуск за отглеждане на дете.

Когато през 1995 г. Швеция въвежда четири седмици отпуск за бащите, като им изплаща 75–80 % от доходите, делът на бащите, ползващи родителски отпуск, нараства от 3 % на 60 %.

Когато бащите си вземат отпуск, всички печелят — майките, бащите и децата, които получават повече време за изграждане на по-силна емоционална връзка с родителите си. Изследване в Швеция е установило, че всеки месец, през който бащата е в родителски отпуск, оказва по-голямо положително влияние върху бъдещите доходи на майката, отколкото ако тя съкрати своя отпуск с един месец.

Равенството между половете е двигател на устойчивия растеж

Според изследванията на EIGE подобряването на равенството между половете би могло да увеличи БВП на ЕС на глава от населението 6,1—9,6 % до 2050 г., което би се равнявало на растеж в размер на 1,95—3,15 трилиона евро и би довело до създаването на още 10,5 милиона работни места. Същите изследвания показват, че преодоляването на всички неравенства между половете в тяхната съвкупност носи по-големи ползи, отколкото справянето с тях поотделно.

Областта „Власт“ продължава да бъде най-голямото предизвикателство пред постигането на равенство между половете в ЕС. Както обаче показва тазгодишното издание на индекса, това е и област, в която законодателството може да окаже реално и бързо въздействие. Сега е необходимо същата решимост да бъде приложена във всички останали области.

Изтеглете „Индекса за равенство между половете за 2026 г.“ и споделете резултатите от него, за да допринесете за националните политически дебати и за предприемането на конкретни действия :
https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2026-making-parental-leave-work